

ביאורים

גם לאחר שהחבר מוכיח את נאמנות דברי חכמינו הקדושים ואת טעות דבריהם של הקראים בפירוש התורה, מלך כוזר מתפעל מזהירות הקראים בענייני טומאה וטהרה. הם מדקדקים בכך מאוד; מתרחקים מטומאה ומשתדלים מאוד להיטהר אם הם נטמאים. לעומת זאת בני ישראל השומרים תורה ומצוות על פי המסורת אינם מדקדקים בכך כלל.

בתשובה מסביר החבר, קודם כול, מהי טומאה. הטומאה איננה כמו שאר איסורים שבתורה. אין איסור להיות טמא, אלא שאסור לעשות דברים של קודש בטומאה. רק במקום שיש בו קדושה יכולה להיות גם טומאה שממנה צריך להיזהר. בימינו אין בית מקדש, ולכן כמעט ואינו קיים מושג זה של קדושה וממילא גם לא קיימת השמירה מן הטומאה. בקרב הקראים המושגים התבלבלו משום שאין להם מסורת, ובגלל הבנתם המוטעית בפירוש התורה הם מדקדקים כל כך בענייני הטומאה. הדבר דומה לעם הארץ שמדקדק מאד בעשיית 'סגולות', אך אינו מקפיד כלל על קיום ההלכה ואינו משתדל ללמוד אותה, אלא שאצל הקראים הדבר חמור יותר כיוון שהם מפרשים את התורה כרצונם, ומזלזלים בדברי חז"ל האמיתיים.

מסקנת דברי החבר היא שלא כל מי שמדקדק יותר הוא הצודק יותר. הוא כבר אמר זאת לעיל [ג], כגן] ועוד ימשיך להסביר זאת בהמשך. הדבר תלוי בעצם המעשה, ויש מעשה שהוא רצוי ומועיל מצד עצמו. לכן החבר מסביר למלך את ההבדלים בין טומאה וקדושה לבין האסור והמותר. יש דברים שנאמר עליהם המושג טומאה, אבל אין הכוונה לטומאה וקדושה אלא לאיסור הנוהג בכל זמן ובכל מקום, כמו איסור הקירבה לנידה ואיסור אכילת נבלה.

נקודה נוספת שמציין החבר היא שאם היו מקבלים הקראים את השמירה מטומאה בתור תוספת קדושה, כנקיית ומידת חסידות, לא הייתה עם כך בעיה. אך הם רואים בזה חובה גמורה גם בזמן שאין להיזהר מהטומאות, ובכך הם טועים.

הרחבות

קדושה וטהרה

ובמקום שאין קדושה אין טמאה. גם הרמב"ם אומר "כי זאת המצוה של טומאה וטהרה אינה נתלית רק במקדש וקודשיו...". אך מה שנאמר "והתקדשתם והייתם קדושים, כי קדוש אני" [ויקרא יא, מד] זו קדושה מסוג אחר, והיא קדושת המצוות. דבר זה שייך בכל זמן ונוגע לכל אחד, ועלינו להתעלות בקדושה על ידי קיום המצוות [מורה נבוכים ג, מז]. הרב דוד הכהן 'הנזיר' מוסיף שנראה מלשון ריה"ל כאן רעיון עמוק מאוד, שסכנת הטומאה יכולה להיות רק במקום שיש בו קדושה. אם אין קדושה לא יכולה להיות טומאה, אבל גם קדושה לא תהיה שם [בפירושו על הכוזרי כאן].

איסור וטומאה

מאסור מגע הנדה והיולדת אינו מפני הטמאה. ישנה חקירה האם ההרחקה מאישה נידה הוא 'איסור' או משום 'טומאה', כמו שעל אדם טהור להיזהר מקרבה לכלים טמאים וכדומה. ה'אתון דאורייתא' מוכיח מדברי ריה"ל כאן שאין זה משום טומאה, אלא איסור בפני עצמו שהזיהרה אותנו התורה עליו. לכן האיסור הזה קיים גם כיום, כשבית המקדש חרב ואיננו נוהרים בשאר ענייני טומאה וטהרה.

שאלות לדיון

האם יוצא, לאור דברי ריה"ל, שלא ייתכן היום מושג של "קדושה"?

לאור דברי ריה"ל, מהי "מיניות"? האם גם הנצרות נחשבת ל'מיניות'?

מוח אומר הפוזרי: עם כל זה, מפליא אותי השמרם מן הטמאות.

מט אומר החבר: הטמאה והקדושה שני ענינים קשורים זה בזה, לא ימצא האחד מהם אלא בהמצא האחר, ובמקום שאין קדושה אין טמאה, פי ענין הטמאה אמןם הוא ענין האוסר על בעליו את הנגיעה בדבר הקדושה, ממה שמקדש לה, כפנהינים ומאכלם ומלבושם, והתרומות, והקרבנות, ובית המקדש, וזולת זה הרבה. וכן ענין הקדושה דבר האוסר על בעליו את הנגיעה בדברים רבים ידועים.

ורב דבר זה תלוי בהמצא השכינה, וכבר חסרנו אותה. ומה שאצלנו מאסור מגע הנדה והיולדת אינו מפני הטמאה, אלא היא מצוה גרידא מאת ה', וכן מה שאצלנו מהרחקות האכילה עמה והאזהרה מקרבתה, אינם אלא גדרים וסגים כדי שלא יהיו דרך אל מגעה. ובאשר לדיני הטמאות, הרי הם בטלו מאתנו מפני שאנו בארץ טמאה ואויר טמא, בנוסף על כל מה שאנו מתעסקים בו מהקברות והשרצים והמצרעים והזבים והמתים וזולת זה. וכן אסורה עלינו הנבלה, ולא מפני טמאתה, אלא מצוה גרידא באסור הנבלה, ונתנאי הטמאה נוסף. ולולא אומרם "עזרא תקן טבילה לבעלי קראיו", לא הייתה חובה תורית, אלא חובת טהרה ונקיות.

ואם היו מקבלים זאת על עצמם לענין הנקיית אין רע בזה, ובלבד שלא יקבלוה לתורה, שאם לא כן, הרי נעשו מתחכמים מתוך סכלותם, ומשנים בתורה, וגורמים למינות, רצוני לומר להתפלגות השיטות, אשר היא שרש הפסד האמה, יציאתה מתורה אחת ומשפט אחד. פי הנה כל מה שמקלים בו אנוחנו מן המגעות, אף על פי שהוא מגנה, הריהו קל לעמת מה שתסבב דעתם מן המינות, עד שיהיו בחצר עשרה אנשים בעשר שיטות.

הטומאה - סייג לקדושה

מצוות הטהרה בימינו

התפלגות השיטות - מינות

השמרם - של הקראים. **בדברים רבים** - למשל בשר קודשים או תרומה. **דבר זה** - מציאות של קדושה. **אינו מפני הטמאה** - כדי שהנוגע בה לא יטמא ממנה. **הנבלה** - אסורה באכילה (מלבד הטומאה שיש במגעה). **לבעלי קראין** - בעל קרי. **לא היתה חובה תורית וכו'** - טבילת בעל קרי כדי שיוכל להתפלל ולעסוק בתורה אינה דין מדאורייתא, אלא יש בה ענין של הידור ותוספת טהרה. עזרא תיקן מדרבנן חיוב טבילה זו. **לענין הנקיית** - בגלל הידור ניקיון וטהרה ולא כחיוב גמור. **מן המגעות** - נגיעה בטומאה. **תסבב** - תגרום.

